

▶ НАМ ПИШУТЬ

ПЕРШОПРΟХІДЦІ

2009 рік - ювілейний у діяльності ОУН, яка постала 80 років тому - взимку 1929 року. Біля її витоків стояли такі знаменитості як Євген Коновалець, Андрій Мельник та інші. Майже 10 років керманичем ОУН був Євген Коновалець, а після його вбивства агентом НКВС - Степан Бандера. Ідеї українського націоналізму швидко поширювалися серед українського народу західних областей України, які перебували тоді під владою Польщі. Велику роль у цьому відіграв ідеолог націоналізму Дмитро Донцов. Саме його науковими працями найбільше захоплювалася молодь. А перша заповідь «Декалогу» ОУН - «Здобудеш Українську Самостійну Соборну Державу або загинеш у боротьбі за неї» - нікого не залишала байдужим. Озброївшись цією передовою ідеологією, український народ став на боротьбу за свої права і з його опором протягом майже 15 років не могли справитися такі потуги, як німецький фашизм і советський більшовизм.

Згадав коротко про дії ОУН, так би мовити, у верхах. А як усе відбувалося у низах, у са- гущі народу? Зупинюся на конкретних випадках, про більшість з яких я довідався з розповідей мого батька і старших братів. Мешкали мої батьки на присілку Калинівка (20 хат) села Жорнище на Волині. Наша хата була на краю села. Поряд було село Бакорин Рівненської області. А тому ми знали багатьох мешканців того села.

Найбільше мені запам'ятався молодий чоловік - Федір Ломанюк, син Григорія та Марії. Одруженим він ще не був. Жив разом із матір'ю. Землі мав небагато. Але господарював по-новому. Був у нього великий сад та ягідник. Ягоди полуниць, порічок, малини переробляв на сік і продавав. Словом, жив у достатку.

У 30-і роки минулого століття постали українські кооперативи, між якими був і «Масло-союз». Федір Ломанюк узяв активну участь у створенні осередку цього кооперативу у селі Бакорин. У своїй хаті відкрив молочарню. Сметану кожен день возили в с.Уздці на масло- завод. Для мешканців села кооператив був вигідний. Мій батько також належав до нього.

Хоч Федір Ломанюк мав початкову освіту, однак активно цікавився політикою і політичною боротьбою, яка і його захопила у свій вир. Із розповіді мого батька, у 20-і роки в Бакорині значно поширили свій вплив на молодь комуністи. Захопився їхніми ідеями і Федір Ломанюк. Та польська дифендзива багатьох з них арештувала і запроторила у Дубнівську тюрму. Разом з ними до в'язниці потрапив і Федір, як їхній симпатик, бо членом більшовицької партії ще не був. У тюрмі відбулося його «переродження» з комуніста у націоналіста. Ось як це відбувалося.

Федір зростає у глибоко віруючій сім'ї. Сам був прихильником православної віри, носив на шиї хрестик. За виробленою звичкою в тюрмі щоранку та щовечора молився. А комуністам, з якими він сидів, це було неприйнятним. Вони ж не визнавали ні Бога, ні віри в Нього. Ото вони і почали насміхатися над ним, над його молитвами, чинити кпини. А це до глибини душі ображало Федора. Одного разу він про це все розповів матері, яка прийшла його провідати. Мати пішла до начальника тюрми, розповіла йому про сина і попросила перевести в іншу камеру від тих безбожників, як вона сказала. Тюремне начальство зрозуміло, що Федір Ломанюк не комуніст і перевело його в іншу камеру. Потрапив він до арештованих націоналістів. Просидівши з ними кілька тижнів, доки велось слідство, він побачив, що ці люди близькі йому по духу. Із них ніхто над Федором не насміхався. Всі молилися так, як і він. Від них Федір довідався про націоналізм, ОУН. У в'язниці його привезли як комуніста, а випустили, бо вини за ним не було, націоналістом. Федір, очевидно, так перейнявся ідеями ОУН, що вони його повністю полонили, і він віддав їм усе життя.

Мені невідомо, яку роль відігравав Федір Ломанюк у місцевих осередках ОУН. Знаю тільки, що він проводив велику роботу серед молоді. Часто приходив до моїх старших братів, до нас приходили і сусідські хлопці, і він з ними довго про щось розмовляв. Я був малий і на тих розмовах не був. Федір активно розповсюджував напівлегальну літературу. Її так називали тому, що вона (література) офіційно видавалася у Львові, і польські власті дозволяли поширювати її тільки у Галичині. Але завдяки мужності таких як Федір Ломанюк, вона «проривалася» і на Волинь. Мені самому доводилося бачити, а згодом і читати те, що він приносив. Це газета «Самоосвітник», різноманітна література видавництва «Дешева книжечка» Івана Тиктора, календар-річник «Золотий колос». Приносив і видання «Червоної калини». Ці видання суто націоналістичними назвати не можна, але у них друкувалося багато такого, що пробуджувало національну свідомість українців.

Весною 1939 року Федір Ломанюк був арештований польською владою, але незабаром був звільнений, бо не було ніяких доказів про його протиправну діяльність.

А через півроку на нашій землі прийшли «визволителі». Почалися арешти. Заарештували і Федора разом із кількома хлопцями з Бакорина. Усіх їх посадили у ту ж дубнівську тюрму. І там їхні сліди назавжди загубилися. Але і так зрозуміло: вони загинули від більшовицьких катів.

Але справа їхня не загинула. Десятки юнаків із Бакорина у 40-х роках ХХ століття зі зброєю у руках зустрічали московського окупанта, який прийшов вдруге на нашу землю.

Першопрохідці-носії ідей націоналізму першими і загинули. І дуже прикро, що їхні імена часто відходять у забуття. А цього не повинно бути. Молодь про них повинна знати, пам'ятати.

Слава героям!

Олексій СЛАБЕЦЬКИЙ,
м.Київ.